

Patricia Quintens, Mariet Calsius & Jimmy Koppen (red.), *Ruimte & Spel in en rond de Koninklijke Vlaamse Schouwburg*, Brussel, Archief en Museum voor het Vlaams Leven te Brussel, 2007, 128 pp., ill. | In 2004 droeg de KVS zijn omvangrijk archief over aan het Archief en Museum voor het Vlaams Leven te

Brussel (AMVB). Dit stelde in 2005 een actieplan op voor de ontsluiting en valorisatie van dit erfgoed. Daartoe behoorde ook deze publicatie. Het gaat om een mooi uitgegeven boek met prachtige illustraties. Maar ook inhoudelijk heeft het, naar onderzoek toe, veel te bieden. Zo geeft het laatste hoofdstuk, een rapport van Thomas De Wolf, aangevuld met een bijlage, aan over welke archieven, instellingen... de informatie over de KVS gespreid is en wat men er kan in vinden. In het openingsartikel belichten Jan Goossens (huidig artistiek leider van de KVS) en Hildegard De Vuyst 1999-2006: *De verjongingskuur van de KVS*. (pp. 7-11) Tijdens die periode moest, vanwege de renovatie van het oude en verwaarloosde gebouw, worden uitgeweken naar 'De Bottelarij' in Molenbeek, een wijk met een in hoofdzaak allochtone bevolking. Het leidde tot de omvorming van het klassieke repertoiretheater dat tot dan "*exclusief Vlaams en wit en burgerlijk*" was geweest. Men wilde bruggen slaan naar alle gemeenschappen van Brussel om stad en theater met hen te delen, op zoek naar een repertoire van "*gedeelde geschiedenissen*". Toen men in april 2006 naar de nieuwe prestigieuze gebouwen terugkeerde, hield men aan dit credo vast: een "*stadstheater waar theater, stad en samenleving*" elkaar permanent bevruchten, ook buiten de voorstellingsuren. Die klemtoon op diversiteit, mede vanwege de sterk gewijzigde omgeving, sluit aan bij de huidige vitaliteit van het Vlaamse cultuurleven in Brussel, maar ze staat haaks op een lange traditie van de KVS als louter Vlaams trefpunt en het succesrijke proces verliep dan ook niet probleemloos. Cijfers met betrekking tot de verschuivingen qua publiek, en eventuele faseringen daarin, ontbreken echter.

De ommekeer is groot als men dat toetst aan de bijdrage van Jimmy Koppen over de geschiedenis van de KVS tot aan de brand in 1955. (pp. 59-75) Zeer lang domineerde de "*burgerlijke en liberale overtuiging waarbij*

theater didactisch diende te zijn en de eigen volksaard en taal beschermd en gecultiveerd moest worden". "*Verheffing van het volk*" en "*het volk beschavend amusement brengen*" waren richtinggevend. Spektakelstukken, revues, kluchten en andere licht verteerbare podiumvormen moesten dat publiek aantrekken. Tussen commercie en didactiek zocht men een balans. De auteur wijst er echter vooral op dat aan de KVS nog geen grondige wetenschappelijke studie werd gewijd. De beschikbare literatuur is vaak oppervlakkig, weinig betrouwbaar of verouderd. Hele periodes werden nooit nader bekeken. Zo bestaat een sterk vermoeden dat het oorlogsarchief van de KVS (Tweede Wereldoorlog) zich nog zonder inventaris in het depot van het archief van de stad Brussel bevindt. (p. 88) Voor de naoorlogse periode ligt het terrein nog blank. Wel dient gezegd dat het archief van de KVS zelf tot 2006 niet toegankelijk was. (p. 5)

De oprichting van een Vlaams theater in Brussel werd door het (voornamelijk vrijzinnige en progressief liberale) flamingantisme in 1873 van het Brusselse gemeentebestuur politiek afgedwongen. Netwerken en interpersoonlijke relaties (zoals tussen Julius Hoste sr. en Karel Buls) speelden in het verdere verloop een grote rol. De echte erkenning kwam er onder burgemeester Buls toen vanaf 1887 de Vlaamse Schouwburg over een eigen nieuwe (en nog huidige) huisvesting kon beschikken en zich vanaf 1894 'Koninklijk' mocht noemen. Qua onderzoek, zowel op politiek vlak als vanuit cultuurhistorisch standpunt, blijven er dus vele blinde vlekken. Zo stelt Koppen ook de vraag naar de specifieke betekenis van de KVS voor de Vlaamse beweging en in welke mate de KVS een bijdrage tot de Vlaamse ontvoogding heeft kunnen leveren. Een interessant denkspoor is de vergelijking met de andere theaterhuizen in Brussel, met de andere Vlaamse theaters in Antwerpen en in Gent, tegen een internationale context, terwijl ook de historische interactie met de amateur-

gezelschappen nadere aandacht verdient. Er zijn nog twee andere bijdragen. Jos Vandebreden gaat na hoe de architect Jean Baes in de 19de eeuw van een arsenaal aan de Brusselse dokken een moderneschouwburg maakte. (pp. 13-27) Luc Dhooghe en Rose Werckx onderzochten vanaf 1930 tot de jongste nieuwbouw de betekenis van scenografie en architectuur in de relatie tussen acteur, publiek en omgeving, in wat "*de ontgrenzing van de speelruimte*" wordt genoemd. (pp. 29-57)

[Harry Van Velthoven]